

Kelime (Text) İşleme Algoritmaları

Doç. Dr. Banu Diri

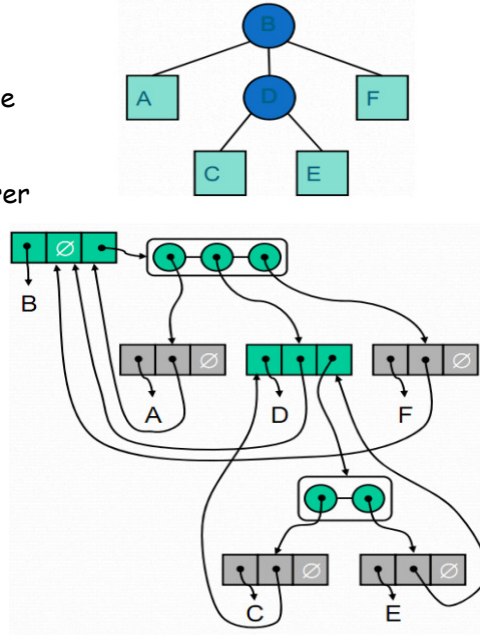
- Trie Ağacı
- Sonek Ağacı (Suffix Tree)
- Longest Common String (LCS)
- Minimum Edit Distance

Ağaçların Bağlı Yapısı

❖ Düğüm (node), çeşitli bilgiler ile ifade edilen bir nesnedir.

❖ Her bir bağlantı (edge) için, birer bağlantı bilgisi tutulur.

- Nesne/Değer (Element)
- Ana düğüm (Parent node)
- Çocuk düğümlerin listesi

Metin ağaçları (TRIE)

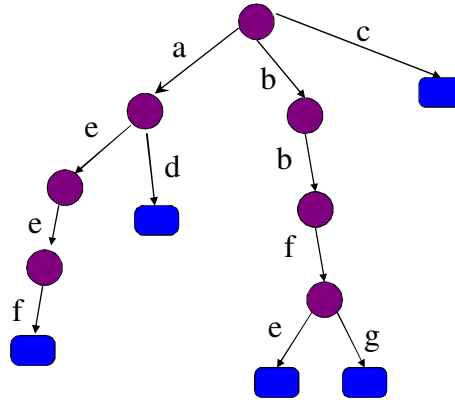
Trie ağacının ismi retrieval kelimesinin [3..6] arasındaki harflerinden oluşmaktadır.

Bir ağacın üzerinde bir metin (string, sözlük, ...) kodlanmak isteniyorsa TRIE ağaçları tercih edilir.

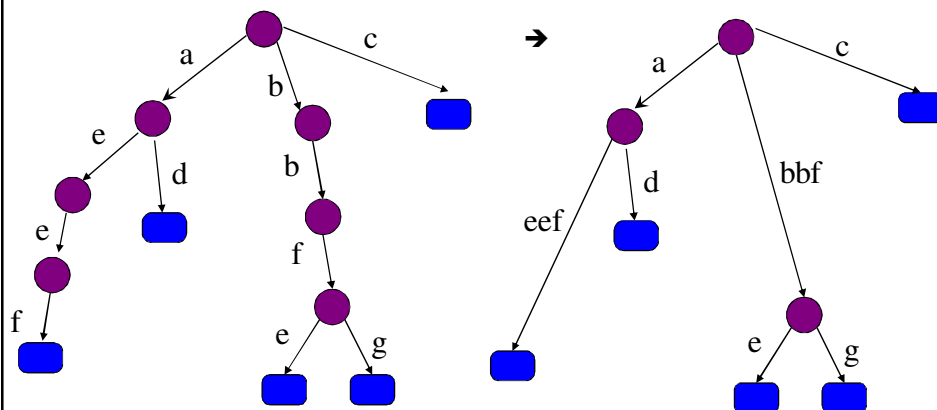
- İgili metni veren ağacın üzerinde izlenebilir tek bir yol vardır.
- Kök düğüm her zaman boş bir metni (string) ifade eder.
- Her düğüm kendisinden sonra gelen harfi işaret eder.
- Boş metin hangi harf ile devam ederse, o harfe ait dal takip edilir ve geline düğüm o ana kadar geçilmiş olan dallardaki harflerin birleştirilmiş halidir.
- Bir düğümden bir harf taşıyan sadece bir dal çıkabilir.
- Metin ağaçlarının en önemli avantajı, bir metni ararken metnin boyutu kadar işlem gerektirmesidir.
- Ağaçta ne kadar bilgi bulunduğu önemi yoktur.
- Hafızayı verimli kullanırlar. Trie ağacının en derin noktası, ağaç üzerindeki en uzun metin kadardır.

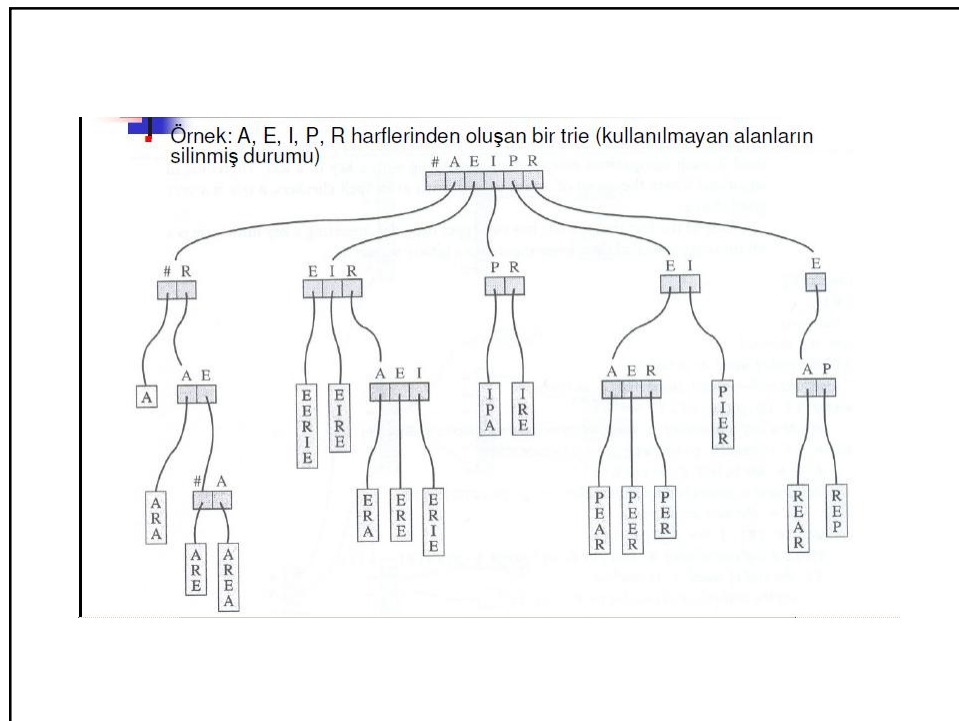
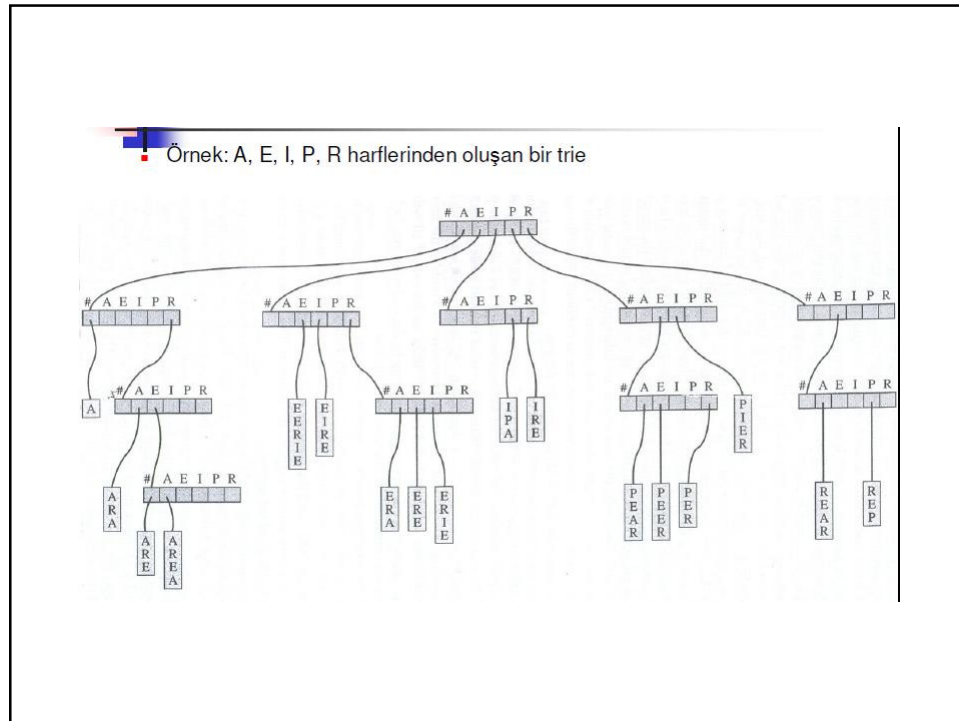
String kümesinin TRIE üzerinde gösterilimi

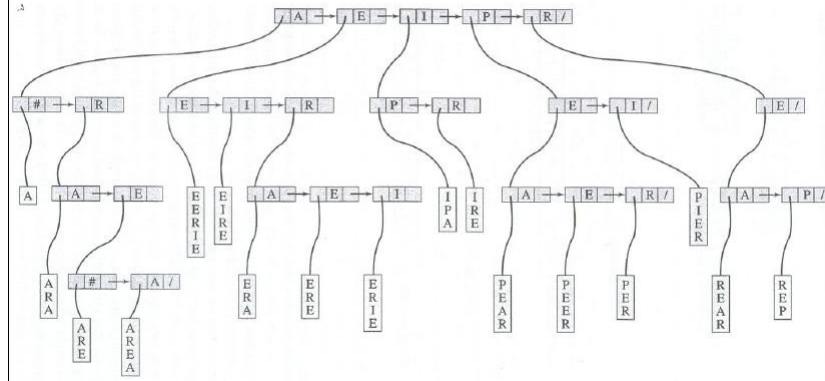
```
{
aeef
ad
bbfe
bbfg
c
}
```


Sıkıştırılmış TRIE

- Suffix Tree (Sonek Ağacı) kelime işleme algoritmalarındandır

➤ DNA dosyaları gigabyte seviyesinde yer kapladıklarından DNA analizinin elle yapılması mümkün değildir. Hatta, DNA dosyalarının bilgisayar yardımıyla işlenmesi de çok uzun sürmektedir.

➤ Biyolojik veriler, arama motorları, derleyici tasarımı, işletim sistemi, veri tabanı, vs... kullanılır.

Suffix Trees

Substring bulma problemidir...

- Verilen text m uzunluğunda bir string (S)
- S için harcanan zaman $O(m)$
- Bulunması istenen string Q olup, n uzunluğunda olsun
- Q nun S içerisinde aranması için harcanan zaman $O(n)$

Suffix Tree ler kullanılarak bu problemi çözebiliriz.

Suffix Tree'nin Tanımı

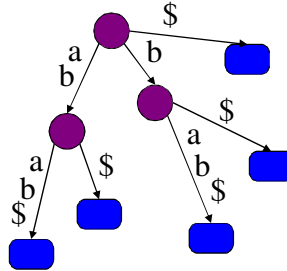
m uzunluğundaki bir S string için T suffix tree aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- Köklü bir ağaçtır ve yönlüdür
- 1 ile m arasında etiketlenmiş m yaprağı vardır
- Ağaçtaki her bir dal S string nin bir alt stringini oluşturur
- Kökten, i . yaprağa kadar etiketlenmiş bir yol üzerindeki kenarlar birleştirilebilir
- Kök olmayan her ara düğümün en az 2 yaprağı vardır
- Bir düğümden çıkan kenarlar farklı karakterler ile başlar

S=abab

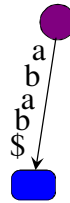
S string'inin suffix tree'si, **S**nin bütün suffix'lerini sıkıştırılmış bir trie de tutsun. **\$** sembolü ilgili suffix'in sonunu gösterebilir.

```
{
  $
  b$
  ab$
  bab$
  abab$
}
```

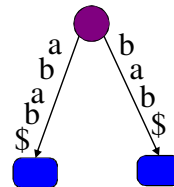

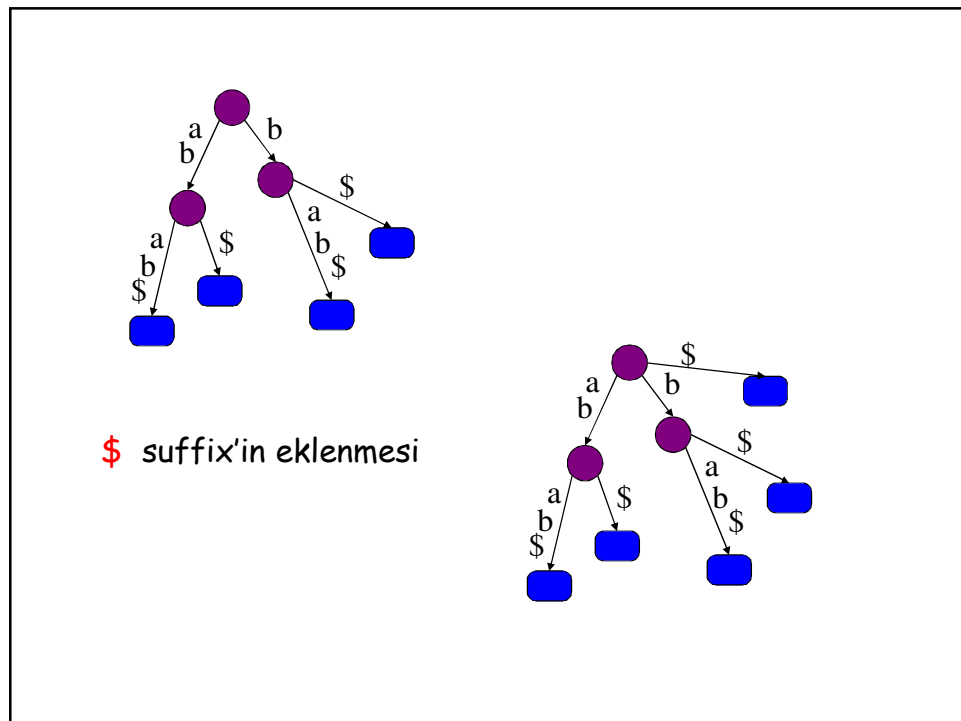
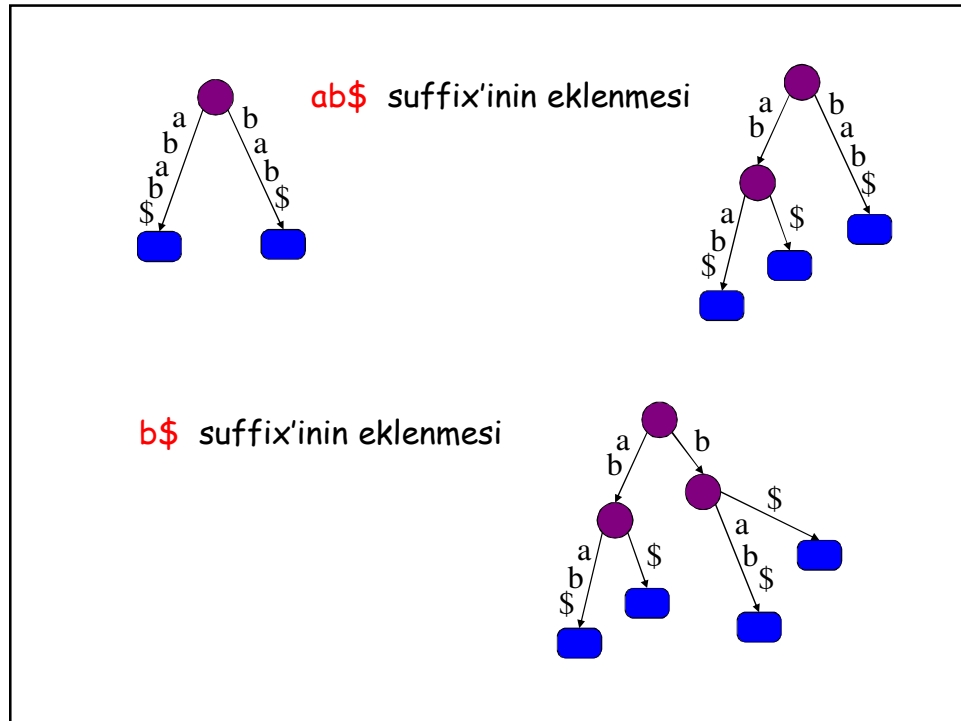
Suffix Tree'nin oluşturulması

En geniş suffix

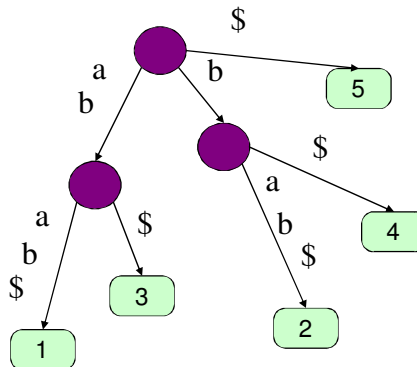

bab\$ suffix'inin eklenmesi

Herbir yaprağı etiketleyerek nerden erişeceğimizi biliriz.

Longest Common Subsequence

A subsequence of a string S , is a set of characters that appear in left-to-right order, but not necessarily consecutively.

Example

ACTTGCG

- ACT, ATTC, T, ACTTGC are all subsequences.
- TTA is not a subsequence

A common subsequence of two strings is a subsequence that appears in both strings. A longest common subsequence is a common subsequence of maximal length.

Example

$S_1 = \text{AAACCGTGAGTTATTCGTTCTAGAA}$

$S_2 = \text{CACCCCTAAGGTACCTTTGGTTC}$

$S_1 = \text{AAACCGTGAGTTATTCGTTCTAGAA}$

$S_2 = \text{CACCCCTAAGGTACCTTTGGTTC}$

LCS is **ACCTAGTACTTTG**

$$c[i, j] = \begin{cases} 0 & \text{if } i = 0 \text{ or } j = 0, \\ c[i-1, j-1] + 1 & \text{if } i, j > 0 \text{ and } x_i = y_j, \\ \max(c[i, j-1], c[i-1, j]) & \text{if } i, j > 0 \text{ and } x_i \neq y_j. \end{cases}$$

LCS – Length(*X*, *Y*)

```

1  m ← length[X]
2  n ← length[Y]
3  for i ← 1 to m
4      do c[i, 0] ← 0
5  for j ← 0 to n
6      do c[0, j] ← 0
7  for i ← 1 to m
8      do for j ← 1 to n
9          do if xi = yj
10             then c[i, j] ← c[i − 1, j − 1] + 1
11                 b[i, j] ← “↖”
12             else if c[i − 1, j] ≥ c[i, j − 1]
13                 then c[i, j] ← c[i − 1, j]
14                     b[i, j] ← “↑”
15                 else c[i, j] ← c[i, j − 1]
16                     b[i, j] ← “←”
17  return c and b
```

$X_{m=7} \rightarrow \text{ACTTGCG}$

$Y_{n=6} \rightarrow \text{ATTCGG}$

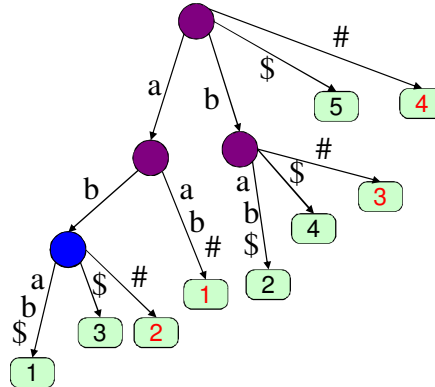
LCS → ATTGG

			A	T	T	C	G	G
		0	1	2	3	4	5	6
	0	0	0	0	0	0	0	0
A	1	0	1↖	1←	1←	1←	1←	1←
C	2	0	1↑	1↑	1↑	2↖	2←	2←
T	3	0	1↑	2↖	2↖	2↑	2↑	2↑
T	4	0	1↑	2↖	3↖	3←	3←	3←
G	5	0	1↑	2↑	3↑	3↑	4↖	4←
C	6	0	1↑	2↑	3↑	4↖	4↑	4↑
G	7	0	1↑	2↑	3↑	4↑	5↖	5↖

Longest Common Substring (of two strings)

S_1 aab#

S_2 abab\$

Longest Common Suffix

$$LCSuff(S_{1..p}, T_{1..q}) = \begin{cases} LCSuff(S_{1..p-1}, T_{1..q-1}) + 1 & \text{if } S[p] = T[q] \\ 0 & \text{otherwise} \end{cases}$$

Örnek : "ABAB" ve "BABA"

		A	B	A	B
	0	0	0	0	0
B	0	0	1	0	1
A	0	1	0	2	0
B	0	0	2	0	3
A	0	1	0	3	0

```

function LCSubstr(S[1..m], T[1..n])
  L := array(1..m, 1..n)
  z := 0
  ret := {}
  for i := 1..m
    for j := 1..n
      if S[i] = T[j]
        if i = 1 or j = 1
          L[i,j] := 1
        else
          L[i,j] := L[i-1,j-1] + 1
        if L[i,j] > z
          z := L[i,j]
          ret := {}
        if L[i,j] = z
          ret := ret U {S[i-z+1..z]}
  return ret

```

Dinamik Programlama kodu

Minimum Edit Distance

- Is the minimum number of editing operations needed to transform one into the other
 - Insertion
 - Deletion
 - Substitution
- Many applications in string comparison/alignment, e.g., spell checking, machine translation, bioinformatics, etc.

Minimum Edit Distance

```

I N T E * N T I O N
| | | | | | | | |
* E X E C U T I O N
d s s   i s

```

- If each operation has cost of 1
 - Distance between these is 5
- If substitutions cost 2 (Levenshtein)
 - Distance between them is 8

Minimum Edit Distance

One possible path

i n t e n t i o n	← delete i
n t e n t i o n	← substitute n by e
e t e n t i o n	← substitute t by x
e x e n t i o n	← insert u
e x e n u t i o n	← substitute n by c
e x e c u t i o n	

Defining Min Edit Distance

- For two strings S_1 of len n , S_2 of len m
 - distance(i, j) or $D(i, j)$
 - means the edit distance of $S_1[1..i]$ and $S_2[1..j]$
 - i.e., the minimum number of edit operations need to transform the first i characters of S_1 into the first j characters of S_2
 - The edit distance of S_1, S_2 is $D(n, m)$
- We compute $D(n, m)$ by computing $D(i, j)$ for all i ($0 \leq i \leq n$) and j ($0 \leq j \leq m$)
- Note the index associated with the source/target string: first is source and second is the target

Defining Min Edit Distance

- Base conditions:
 - $D(i,0) = i$ */* deletion cost*/*
 - $D(0,j) = j$ */* insertion cost*/*
- Recurrence Relation:
 - $D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 & \text{/* cost for deletion*/} \\ D(i,j-1) + 1 & \text{/* cost for insertion*/} \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 2; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} & \text{/* cost for substitution */} \end{cases}$

Dynamic Programming

- A tabular computation of $D(n,m)$
- Bottom-up
 - Compute $D(i,j)$ for smaller i,j
 - Increase i, j to compute $D(i,j)$ using previously computed values based on smaller indexes.

The Edit Distance Table

source	N	9								
	O	8								
	I	7								
	T	6								
	N	5								
	E	4								
	T	3								
	N	2								
	I	1								
	#	0	1	2	3	4	5	6	7	8
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N
target										

N	9									
O	8									
I	7									
T	6									
N	5									
E	4									
T	3									
N	2									
I	1									
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
#	E	X	E	C	U	T	I	O	N	

$$D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 \\ D(i,j-1) + 1 \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 2; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} \end{cases}$$

Adding Backtrace to MinEdit

- Base conditions:

- $D(i,0) = i$
- $D(0,j) = j$

- Recurrence Relation:

$$D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 & \text{DOWN} \\ D(i,j-1) + 1 & \text{LEFT} \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 1; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} & \text{DIAGONAL} \end{cases}$$

N	9									
O	8									
I	7									
T	6									
N	5									
E	4									
T	3									
insertion										
I	2									
#	0	1								
deletion										
substitution										
E		X	E	C	U	T	I	O	N	

N	9									
O	8									
I	7									
T	6									
N	5									
E	4									
T	3									
N	2									
I	1	2	3							
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N

$$D(i,j) = \min \begin{cases} D(i-1,j) + 1 \\ D(i,j-1) + 1 \\ D(i-1,j-1) + \begin{cases} 2; & \text{if } S_1(i) \neq S_2(j) \\ 0; & \text{if } S_1(i) = S_2(j) \end{cases} \end{cases}$$

N	9									
O	8									
I	7									
T	6									
N	5									
E	4									
T	3									
N	2									
I	1	2	3							
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N

N	9	8	9	10	11	12	11	10	9	8
O	8	7	8	9	10	11	10	9	8	9
I	7	6	7	8	9	10	9	8	9	10
T	6	5	6	7	8	9	8	9	10	11
N	5	4	5	6	7	8	9	10	11	10
E	4	3	4	5	6	7	8	9	10	9
T	3	4	5	6	7	8	7	8	9	8
N	2	3	4	5	6	7	8	7	8	7
I	1	2	3	4	5	6	7	6	7	8
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	E	X	E	C	U	T	I	O	N

MinEdit with Backtrace

n	9	↓ 8	↗ ↖ 9	↗ ↖ 10	↗ ↖ 11	↗ ↖ 12	↓ 11	↓ 10	↓ 9	↗ 8
o	8	↓ 7	↗ ↖ 8	↗ ↖ 9	↗ ↖ 10	↗ ↖ 11	↓ 10	↓ 9	↗ 8	← 9
i	7	↓ 6	↗ ↖ 7	↗ ↖ 8	↗ ↖ 9	↗ ↖ 10	↓ 9	↗ 8	← 9	← 10
t	6	↓ 5	↗ ↖ 6	↗ ↖ 7	↗ ↖ 8	↗ ↖ 9	↗ 8	← 9	← 10	↖ 11
n	5	↓ 4	↗ ↖ 5	↗ ↖ 6	↗ ↖ 7	↗ ↖ 8	↗ ↖ 9	↗ ↖ 10	↗ ↖ 11	↗ ↖ 10
e	4	↗ 3	← 4	↖ 5	← 6	← 7	← 8	↖ 9	↖ 10	↓ 9
t	3	↗ ↖ 4	↗ ↖ 5	↗ ↖ 6	↗ ↖ 7	↗ ↖ 8	↗ 7	← 8	↗ ↖ 9	↓ 8
n	2	↗ ↖ 3	↗ ↖ 4	↗ ↖ 5	↗ ↖ 6	↗ ↖ 7	↗ ↖ 8	↓ 7	↗ ↖ 8	↗ 7
i	1	↗ ↖ 2	↗ ↖ 3	↗ ↖ 4	↗ ↖ 5	↗ ↖ 6	↗ ↖ 7	↗ 6	← 7	← 8
#	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	#	e	x	e	c	u	t	i	o	n

MinEdit with Backtrace

n	9	↓ 8	↙ 9	↘ 10	↙ 11	↘ 12	↓ 11	↓ 10	↓ 9	↘ 8	
o	8	↓ 7	↙ 8	↘ 9	↙ 10	↘ 11	↓ 10	↓ 9	↘ 8	← 9	
i	7	↓ 6	↙ 7	↘ 8	↙ 9	↘ 10	↓ 9	↘ 8	← 9	← 10	
t	6	↓ 5	↙ 6	↘ 7	↙ 8	↘ 9	↘ 8	← 9	← 10	← 11	
n	5	↓ 4	↙ 5	↘ 6	↙ 7	↘ 8	↘ 9	↘ 10	↘ 11	↘ 10	
e	4	↘ 3	← 4	↘ 5	← 6	← 7	← 8	↘ 9	↘ 10	↓ 9	
t	3	↘ 4	↘ 5	↘ 6	ins	↘ 8	↘ 7	← 8	↘ 9	↓ 8	
n	2	↘ 3	sub	↘ 5	↘ 6	↘ 7	↘ 8	↓ 7	↘ 8	↘ 7	
i	1	sub	↘ 4	↘ 5	↘ 6	↘ 7	↘ 6	← 7	← 8		
# del	0										
	#	e	x	e	c	u	t	i	o	n	

Performance

- Time: $O(nm)$
- Space: $O(nm)$
- Backtrace: $O(n+m)$